

538

1000
1917
L.T.

الله أكبر

www.ketab.ir

بررسی فقهی مصادیق و مصارف خمس

د. عصر حاضر

محمود شیرافکن

سرشناسه	: شیر افکن، محمود، ۱۳۴۵.
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی فقهی مصادیق و مصارف خمس در عصر حاضر / تالیف محمود شیرافکن.
مشخصات نشر	: قم: قسیم، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۷ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۲۴۶-۶-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه. همچنین به صورت زیر نویس.
موضوع	: خمس در اسلام
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ۷/۵/۲۸۴BP
رده بندی دیویی	: ۸۳/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۵۸۹۱۲۹

بررسی فقهی مصادیق و مصارف خمس در عصر حاضر

تالیف: محمود شیرافکن

ناشر: قسیم

لیتوگرافی و چاپ: تهران

نوبت چاپ: اول زمستان ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۲۴۶-۶-۶

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است

مرکز پخش: ۰۹۳۹۰۹۶۸۶۳۰

به کوشش: مرکز بین المللی توسعه علم، فرهنگ و عقلانیت

فهرست مطالب

۷	مقدمه مرکز
۸	مقدمه مولف
۱۱	فصل اول: مفاهیم و کلیات
۱۳	ب) پیشینه پرداخت خمس به فقها، در عصر غیبت
۱۵	ج) مفهوم شناسی خمس
۱۵	خمس از دیدگاه فقها
۱۷	خمس از دیدگاه ائمه معصومین (عاهم السلام)
۴۵	فصل دوم: حکم نقهی خمس
۴۶	حکم نقهی خمس
۴۷	مدیریت خمس و دیدگاه‌ها
۴۷	دیدگاه مشهور
۴۸	ادله:
۵۰	هزینه کرد سهام
۵۰	۱. سهم سادات:
۵۰	۲. سهم مبارک امام (ع) در عصر غیبت
۵۲	نقد و بررسی دیدگاه مشهور
۵۸	دیدگاه مرحوم مغنیه (۱۳۲۴ - ۱۴۰۰ ق)
۶۱	نقد و بررسی دیدگاه مرحوم مغنیه
۶۱	دیدگاه امام خمینی (۱۳۲۰ - ۱۴۰۹ ق)
۶۲	ادله دیدگاه امام خمینی (ره)
۶۵	جایگاه فقیه در مدیریت خمس از دیدگاه امام خمینی (ره)
۶۶	نقد و بررسی دیدگاه امام خمینی (ره)
۶۷	نقد نقد مرحوم مغنیه بر دیدگاه امام (ره)
۶۹	قراین راهبردی
۶۹	۱. ماهیت خمس:
۶۹	۲. پیشینه تاریخی:
۶۹	۳. مکاتبات نبوی:
۷۱	فصل سوم: نقد و بررسی دیدگاه تحلیل خمس در عصر غیبت
۷۲	طرح سوال و شبهه‌ی تحلیل خمس
۷۲	پاسخ شبهه تحلیل خمس
۷۳	الف. احادیث تحلیل خمس و سند آنها
۷۵	ب. دیدگاه فقها درباره‌ی روایات تحلیل خمس

۷۶

ج. بررسی روایات تحلیل خمس

۸۰

د. روایات مخالف با تحلیل خمس

۸۳

فصل چهارم: بررسی مصادیق خمس در عصر حاضر

۸۴

موضوع وجوب خمس

۸۸

اشکال:

۸۹

پاسخ:

۸۹

مراد استثنا

۸۹

هدیه و هبه

۹۱

مال مورد وصیت

۹۲

ارث

۹۴

حاصل وقف

۹۵

نذر

۹۶

مئونه تحصیص

۹۷

مئونه سال مالک و عیال او

۱۰۰

اختلاف فتاوی مراجع معاصر

۱۰۰

ارث

۱۰۲

سرمایه

۱۰۳

پس انداز

۱۰۳

مالی که از صدقات به دست آید

۱۰۴

شهریه

۱۰۵

مهریه

۱۰۵

وقف خاص

۱۰۵

خمس ديه

۱۰۷

فصل پنجم: شبهات پیرامون خمس و پاسخ‌های آن

۱۲۱

فصل ششم: نتیجه گیری

۱۲۷

بی‌نوشت‌ها

۱۲۹

فهرست منابع

مقدمه مرکز

پژوهش به عنوان شریان حیات در حوزه دانش و بینش عمل می‌کند، که پویایی آن می‌تواند به تحریک در رویش و گسترش مرزهای دانش انجامیده، و بی‌توجهی به این حوزه ایستایی و نهایتاً میرایی دانش را رقم می‌زند، که جهل، اولین پیامد آن می‌باشد. در دنیای امروز نیز شاهد جهالت مدرن هستیم، که محصول عدم پژوهش سلیم در حوزه های مختلف است.

امروزه پژوهش مجرای گسترش مرزهای دانش بوده، و جایگاه سترگی را در فعالیت‌های بشری به خود اختصاص داده است. تتبع در حوزه علوم انسانی، می‌تواند انسان را در فهم مسائل و دشواری‌های انسانی توانمند ساخته، و برای آن‌ها راه حل ارائه کند. پیشرفت روز افزون حوزه‌های دانشی، ضرورت ورود به عرصه‌های علمی بیشتری را می‌طلبد؛ چه آن که امروزه بسیاری از حوزه‌های دانشی علوم انسانی نیازمند تبیین و ارائه در عرصه جهانی است.

مرکز بین المللی توسعه علم، فرهنگ و عقلانیت در تلاش است با فراهم نمودن بسترهای مناسب جهت ترویج سه مقوله‌ی علم، فرهنگ و عقلانیت گام‌های بلندی بردارد. و با رشد علمی مناسب در عرصه‌های مختلف نقشی اساسی ایفا کند. از این رو خلق آثار پژوهشی گوناگون در قالب کتب و نشریات می‌تواند دست مایه ارزشمندی جهت دستیابی به اهداف این مرکز باشد.

نوشتار پیشرو، به همت حجه الاسلام و المسلمین دکتر محمود شیرافکن با هدف شناسایی مصادیق و مصارف خمس در عصر حاضر با رویکرد فقهی-سیاسی یافته است. امید است مجموعه حاضر بتواند پاسخگوی نیاز مخاطبان باشد. انتظار می‌رود این اثر و سایر آثار این مرکز گامی هرچند اندک برای ترویج و توسعه علم، فرهنگ و عقلانیت باشد.

مرکز بین المللی توسعه علم، فرهنگ و عقلانیت

مقدمه مولف

خالص‌ترین و اساسی‌ترین مالیات اسلامی که یکی از واجبات مالی اسلام بوده، خمس می‌باشد و از نظر قرآن و روایات دارای اهمیت خاصی می‌باشد و یکی از مسائل حیاتی جامعه به شمار می‌رود که بر هر مسلمانی آشنایی به ماهیت و مقررات آن ضروری است. تشریع خمس و تعلق آن به موارد هفتگانه و تعیین ضمانت اجرایی قوی (قبولی عبادات به پرداخت خمس منوط است) برای پرداخت آن عقلا نمی‌تواند فقط به منظور بر طرف کردن نیاز مالی سادات باشد بلکه خمس یکی از منابع تامین بودجه دولت اسلامی است که البته رفع نیاز مالی سادات از اولویتهای مصرف آن است و مهم‌ترین مسئله‌ای که در این زمینه، فاروی فقیهان قرار گرفت، مدیریت خمس در عصر حاضر و در زمان غیبت امام معصوم (ع) می‌باشد. که مرور بر آنها، چشم اندازی از تحولات دانش فقه را راجع به سه مقوله ی تعیین کننده، یعنی خمس، سهم امام و جایگاه فقیه، نشان می‌دهد.

انفال و خمس ملک شخص امام معصوم (ع) نیست، بلکه این دو، ملک منصب امامت؛ یعنی منصب زعامت مسلمین و اداره‌ی حوائج عمومی آنان است، و امامت و زعامت در همه‌ی زمان‌ها از ضروریات اجتماع مسلمانان است و خمس از مهم‌ترین درآمدها و بودجه تشریع شده برای امامت و حکومت است.

این نوشتار بر آن است تا از میان دیدگاه‌های گوناگون، سه دیدگاهی را که متعلق به مشهور، و دو فقیه معاصر، یعنی مرحوم امام خمینی (ره) و مرحوم مغنیه است، بررسی نماید. اهمیت این سه رویکرد در این است که دیدگاه مشهور علاوه بر پایگاه گسترده تاریخی در دوران معاصر مدافعان نیرومند پیدا کرده است. دو نظریه معاصر نیز با چالش کشیدن مشهور، به ترتیب، عقبه‌های مطمئن تری را به لحاظ تئوریک جست و جو کرده و به یافته‌های نظام مندتر در عرصه‌ی عمل دست یافته‌اند.

در فصلی دیگر از این پژوهش به بررسی این دیدگاه پرداخته می‌شود که آیا در دوره غیبت خمس از شیعیان برداشته شده است؟

در فصل چهارم به بررسی مصادیق خمس در عصر غیبت پرداخته‌ایم.

در فصل پنجم این پژوهش به بررسی شبهات پیرامون خمس پرداخته و با بهره‌گیری از آیات، روایات و سیره نبوی پاسخ‌های در خوری به این شبهات ارائه نموده‌ایم. در پایان بر خود لازم می‌دانم از زحمات حجه الاسلام دکتر علی اکبر محمدزاده ریاست محترم مرکز بین المللی توسعه علم، فرهنگ و عقلانیت؛ حجه الاسلام دکتر حسین عبدلیف قائم مقام و معاون پژوهش مرکز بین المللی توسعه علم، فرهنگ و عقلانیت؛ همسر مهربانم سرکار خانم دکتر باقریان که در تدوین این پژوهش مرا یاری کرد و همه عزیزانی که در به ثمر نشستن این اثر بنده را یاری نمودند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم.

محمود شیرافکن

پاییز ۱۳۹۶